

студентов включает в себя теоретическую и практическую подготовку к их профессиональной проектной деятельности. По сути, проектная деятельность подразумевает необходимость дифференциации обучения, ориентации на личность.

Ключевые слова: проектная компетентность, образование, преподаватель, студент, университет.

SUMMARY

Kuchai Tetiana, Mukan Natalia, Opachko Magdalen, Kuchai Olexander, Chychuk Antonina. Project competence is one of the most important landmarks in the specialist training system.

The article considers project competence as an indicator of personal development in the modern educational environment. The issues of project activity of students, which has an applied nature and is aimed at solving problems (tasks) formulated by the teacher within the discipline, are considered. Organization of project activity of students provides theoretical and practical preparation for the professional project activity of the teacher. Formation of project competence is one of the most important guidelines in the system of training.

Modern transformation processes in higher education require a rethinking of views on the problem of readiness of teachers to carry out project activities. The level of their project competence depends on the conscious attitude to finding solutions and decision-making in non-standard situations, the ability to generalize the practical experience of educational activities of higher education institutions. Awareness of urgent educational problems and finding options for their elimination in project activities directs the process of developing educational projects and programs taking into account the experience of international organizations and prospects for their implementation in domestic higher education institutions. That is why higher education institutions should promote the formation of project competence of teachers, creating opportunities for their effective involvement in project activities have to obtain grants for international cooperation projects to develop the capacity of higher education and exchange best practices.

Key words: project competence, education, teacher, student, university.

УДК 81'276.11:37.026:81'243

Юрій Полежаєв

Національний університет «Запорізька політехніка»

ORCID ID 0000-0001-9160-6945

DOI 10.24139/2312-5993/2021.10/147-157

КУЛЬТУРНА ГРАМОТНІСТЬ ЯК ЛІНГВОДИДАКТИЧНА КАТЕГОРІЯ

У статті обґрунтовано культурну грамотність як категорію сучасної лінгводидактики. Уточнено її зміст та складові, зіставлено з іншими семантично близькими термінологічними концептами, представленими в педагогічному та гуманітарному дослідницькому дискурсі. Для реалізації мети застосовано загальнонаукові методи дослідження: описово-аналітичний, систематизація й узагальнення – з метою виявлення стану досліджуваної проблеми та з'ясування сутності ключових понять; порівняльний аналіз, синтез, зіставлення поглядів учених і різних підходів до розуміння поняття «культурна грамотність» та його співвідношення з поняттями «міжкультурна грамотність», «культурний інтелект», «міжкультурна компетентність».

Ключові слова: грамотність, компетентність, культура, культурна грамотність, лінгводидактика, міжкультурна грамотність, культурний інтелект, міжкультурна компетентність.

Постановка проблеми. Інтенсифікація міжкультурних контактів у глобальному світі вимагає від кожного учасника культурної й міжкультурної освіченості. На позначення сукупності необхідних для цього знань та вмінь у педагогічному та гуманітарному дослідницькому просторі набувають все більшого поширення такі термінологічні концепти, як «культурна/міжкультурна грамотність», «культурний інтелект», «міжкультурна компетентність» тощо.

Зокрема, у лінгводидактичних студіях ще не вичерпало свій методологічний потенціал поняття культурної грамотності, запроваджене в педагогічний дискурс завдяки працям американського педагога та культуролога Е. Гірша. Проте «широка семантична площа поняття» (Максимович, 2020, с. 98) стала однією з причин появи в лінгводидактичному і загалом гуманітарному дослідницькому дискурсі семантично близьких до нього термінологічних понять, зіставлення з якими сприятиме уточненню змісту культурної грамотності як лінгводидактичної категорії та її структурних складових.

Аналіз актуальних досліджень. Проблема культурної грамотності недостатньо досліджена науковцями й потребує глибокого та комплексного вивчення. Теоретичні аспекти культурної грамотності розглянуто в працях О. Ансімової, Е. Гірша, Ю. Полежаєва, С. Федоренко та інших українських та зарубіжних дослідників. У лінгводидактичному аспекті проблематиці культурної грамотності приділили увагу у своїх публікаціях Л. Айзікова, О. Ансімова, Н. Матвєєва, А. Ужова, Т. Шиян. Теоретичному обґрунтуванню понять суміжних щодо культурної грамотності термінологічних категорій (міжкультурна грамотність, культурний інтелект, міжкультурна компетентність тощо) присвячені дослідження С. Анга, К. Ерлі, Ш. Кордза, Т. Колбіної, Д. Лівермора, К. Максимович, Н. Сіліє, О. Сніговської, А. Фантіні, Л. Чернова та ін.

Здійснений аналіз наукової літератури дозволяє зробити висновок, що культурна грамотність як лінгводидактична категорія потребує подальшого обґрунтування, а її зміст та структурні компоненти – уточнення, зокрема зіставлення з представленими в педагогічному та гуманітарному дослідницькому дискурсі інших семантично близьких термінологічних концептів, що позначають готовність до міжкультурної взаємодії.

Метою статті є обґрунтування культурної грамотності як категорії сучасної лінгводидактики, уточнення її змісту та складових, зіставлення із представленими в педагогічному та гуманітарному дослідницькому дискурсі іншими семантично близькими термінологічними концептами.

Методи дослідження. У роботі було використано такі загальнонаукові методи дослідження: описово-аналітичний, систематизація й узагальнення – для виявлення стану досліджуваної проблеми та з'ясування сутності ключових понять; порівняльний аналіз, синтез, зіставлення поглядів учених і різних підходів до визначення змісту поняття «культурна грамотність» та його співвідношення з поняттями міжкультурної грамотності, культурного інтелекту, міжкультурної компетентності.

Виклад основного матеріалу. Словник української мови в 11 томах (1971) тлумачить значення слова «грамотний» не тільки як характеристику людини, що вміє граматично правильно писати, а й володіє знаннями в певній галузі, справі (Доценко та Юрчук, 1971, с. 156).

Як категорія педагогіки грамотність є певним ступенем знання законів і правил рідної мови та вміння користуватися ними для висловлювання своїх думок усно й письмово; одним із найважливіших показників культурного рівня населення; ступенем обізнаності з певної галузі знання (Гончаренко, 1997, с. 74).

Виокремлення культурної, а також інформаційної, медіа та інших видів грамотності, стало не лише закономірним наслідком «урізноманітнення способів передачі інформації», коли грамотністю стали називати здатність «вільно переходити з однієї знакової системи на іншу, розпізнавати, оцінювати, інтерпретувати й перекодовувати за потреби інформаційні структури» (Бондаренко, 2020, с. 56). Усвідомлення цінності культурної грамотності та потреби в її теоретичній концептуалізації підживлюється такими взаємоспрямованими векторами розвитку глобального світу, як збереження культурної специфіки й різноманіття та налагодження міжкультурного діалогу.

Теоретичне обґрунтування концепції культурної грамотності бере початок у роботах американського культуролога і педагога Е. Гірша, який розумів під цим поняттям базовий обсяг знань, необхідний для ефективного спілкування з представниками певної культури (Hirsch, 1988). Рівень культурної грамотності, на думку Е. Гірша, визначається рівнем опанування цими культурними фоновими знаннями, до якого освітянин відніс як обов'язкові для певної нації поняття, пов'язані з історичною пам'яттю народу (етнокультурні концепти, історичні та літературні герої та їхні висловлювання, історичні та географічні назви, прислів'я, крилаті вислови тощо, виражені національною мовою), так і універсальні поняття зі світової історії та культури і реалії-орієнтації сучасного культурного процесу (Hirsch, 1988).

Як слушно зауважує Н. Матвєєва, розробляючи свою концепцію культурної грамотності, Е. Гірш намагався через покращення навчання англійській мові американських школярів сприяти збереженню та «цементуванню» американської нації (Матвєєва, 2006, с. 170). Завдяки ідеям Е. Гірша актуалізувалося значення вивчення мови як засобу пізнання культури, що стало важливим і в лінгводидактичних студіях, коли культурна грамотність є аспектом викладання як рідної, так і іноземної мов із приділенням особливої уваги кумулятивній функції мови «як засобу відтворення та пізнання культури, накопичення знань і формування культурної компетентності. При цьому методика викладання «культурної грамотності» має філологічну природу – ознайомлення відбувається через посередництво мови в процесі її вивчення» (Матвєєва, 2006, с. 173). Доцільність і продуктивність такої методики зумовлена тим, що саме мова «закріплює за словами значення, які відповідають певному способу суспільного життя, національному досвіду, історичній пам'яті, сфері діяльності людей, їхній ментальності тощо» (Полежаєв, 2020а).

Культурна грамотність може розглядатися як інструмент ефективного спілкування не лише в межах монокультурної спільноти. Так, за словами О. Ансімової, розвиток культурної грамотності набуває особливого значення і в аспекті спілкування з представниками інших культур, сприяючи опануванню спільного для них культурного коду та забезпечуючи ефективність комунікацій суб'єкта в інокультурному середовищі (Ансімова, 2010, с. 66). Умовою ефективної міжкультурної комунікації вважає культурну грамотність М. Єранцева (Єранцева, 2012, с. 40).

Посилення міжкультурних контактів формує проблематику сучасних гуманітарних досліджень, де знаходять теоретичне обґрунтування поняття, що позначають підготовленість суб'єкта до ефективної взаємодії з представниками іншої культури (інших культур). Так, особливості міжкультурної комунікації, що вимагають формування специфічних знань та вмінь, варто вважати основною причиною виокремлення міжкультурної грамотності. Американський дослідник Г. Сіліє відстоює комплексне бачення міжкультурної грамотності як сукупності знань та вмінь міжкультурного спілкування (Seelye, 1994, с. 4). Знаннями він вважає розуміння зумовленості поведінкових моделей культурою, залежності поведінки й мовлення від соціальних характеристик, прийнятих у межах певної культури моделей поведінки. До міжкультурних умінь Г. Сіліє відносить здатність осягати сутність чужої культури, вміння розпізнавати культурну конотацію слів і фраз

чужої мови, ставитися до чужої культури та її носіїв з емпатією, терпимістю, мати та вміти виявляти інтерес до чужої культури (там само).

Зв'язок між культурною та міжкультурною грамотністю підкреслює представник американської педагогічної думки Ш. Кордз у межах розробленої ним концепції мультикультурної грамотності. На його думку, сформована в результаті синтезу культурної й міжкультурної грамотності мультикультурна грамотність передбачає здатність сприймати та оцінювати подібності й відмінності у поведінці, віруваннях і цінностях людей в одній, двох чи більше країн (Cordes, 2009, с. 4).

Л. Чернов визначає міжкультурну грамотність як «здатність до розуміння культури іншого народу, позитивного до неї ставлення, осмислення її реалій, моралі, цінностей та інших складових компонентів крізь призму власної культури, а також уміння ефективно функціонувати в умовах іншого лінгвокультурного середовища» (Чернов, 2007). Складові запропонованої моделі міжкультурної грамотності її автор ідентифікує як компетентності, поділяючи їх на *когнітивні* – країнознавча, культурна, поведінкова, мовна; *прагматичні* – мовна, комунікативна; *педагогічні* – особистісні якості, аксіологічні характеристики (Чернов, 2007). Модель унаочнює інтегрованість та системність поняття «міжкультурної грамотності» та необхідність інтеграції мовних знань і навичок із навичками та знаннями, що опановують не лише під час вивчення мови.

Ще ширшим за своїм змістом стало поняття «культурний інтелект». Цей термін запровадили в науковий обіг у 2003 р. К. Ерлі та С. Анг для позначення здатності особистості адаптуватися до нових культурних умов, успішно взаємодіяти в незнайомому культурному середовищі (Earley & Ang, 2003, с. 9).

Відмінність між поняттями культурної грамотності та культурного інтелекту полягає передусім у тому, що будь-яка грамотність і, зокрема, культурна, є набором знань і навичок, їй потрібно навчатися, у той час як інтелектом ми називаємо сукупність характеристик мислення. Інтелект імпліцитно включає і природні здібності, які також на нього впливають. Тому поняття культурного інтелекту переважно є предметом наукового інтересу представників психологічної науки, а культурна грамотність – педагогів і лінгводидактів. Нагадаємо, що для лінгводидактики є характерним зосередження на формуванні визначених лінгвістичних знань, навичок та вмінь і потенційне врахування особистісних якостей тих, хто навчається.

Водночас у формуванні визначених американським ученим Д. Лівермором та його колегами компонентів культурного інтелекту,

зокрема когнітивного (індивідуальне усвідомлення норм, методів і умов, що існують у різних культурних контекстах), медіакогнітивного (сприйняття та знання реальності, необхідних для взаємодії з представниками іншого культурного походження), поведінкового (здатність продемонструвати гнучкість мовних та немовних дій під час спілкування з представниками інших культур), і мотиваційного (здатність зосереджувати увагу та енергію на культурних відмінностях) (Livermore, 2009) – тою чи іншою мірою залучені механізми, за допомогою яких формується культурна грамотність.

Для вітчизняного наукового дискурсу також є слушною заувага Н. Федоренко, яка звернула увагу на бінарність використання в американському педагогічному дискурсі понять «культурна грамотність» – «культурна компетентність» та «міжкультурна грамотність» – «міжкультурна компетентність» (Федоренко, 2014а, 2014б). Зазначимо, що це часто призводить до невиправданого ототожнення цих понять, адже принципова відмінність між грамотністю та компетентністю пролягає на рівні значення ключових слів: грамотність – це знання, на основі яких формуються вміння, а компетентність – це здатність, завдяки якій її власник може вважатися компетентним у тій чи іншій сфері діяльності (Ансимова, 2010, с. 70).

Проте, у трактуванні американського дослідника А. Фаніні, міжкультурна компетентність є комплексним утворенням, близьким за змістом до культурного інтелекту, і включає особистісні якості й поведінкові особливості, необхідні для міжкультурної взаємодії (толерантність, емпатія тощо); базові здатності для налагодження взаємодії з людьми різних культур; чотири компоненти інструментального значення, зокрема систему базових знань та інтелект, вміння та навички, необхідні для організації ефективної комунікації в іншому культурному контексті, знання моделей поведінки та комунікаційних стратегій, представлених в інших культур; відповідне володіння мовою іншої культури тощо (Fantini, 2013, с. 271-272).

Розглядаючи міжкультурну компетентність із позицій суспільних наук, зокрема соціології, Н. Максимович зауважує на практичній і прагматичній спрямованості категорії «міжкультурна компетентність»: «Ця категорія розкриває не стільки знання, стільки вміння, тобто наголошує на діяльнісному, поведінковому аспекті передумов міжкультурної взаємодії, тоді як категорія «міжкультурна грамотність» радше розкриває когнітивну, теоретичну площину, апелюючи головно до знань у сенсі складових конструктів категорії» (Максимович, 2020, с. 98). Тому дослідниця вважає міжкультурну грамотність поняттям, ширшим за своїм змістом за поняття міжкультурної компетентності (там само).

У результаті аналізу наукової літератури, присвяченої концептуалізації понять «культурна грамотність», «міжкультурна грамотність», «культурний інтелект», «міжкультурна компетентність», можна констатувати, що на відміну від усіх інших термінів, що позначають готовність людини до міжкультурної взаємодії, основним змістом поняття «культурна грамотність» є «комплексна система знань, цінностей та регулятивів» (Полежаєв, 2020б) щодо діяльності та взаємодії в умовах певного культурного або інокультурного середовища, що виступають фундаментом для формування відповідних навичок.

Також культурна грамотність забезпечує когнітивну складову міжкультурної грамотності, культурного інтелекту та міжкультурної компетентності. Міжкультурна грамотність, культурний інтелект та міжкультурна компетентність є інтегративними й комплексними поняттями, у яких не меншу увагу, ніж знанням та навичкам, приділено особистісним якостям, характеристикам мислення, здатностям і готовності суб'єкта до міжкультурної взаємодії. Тому змістове наповнення цих понять, зосередженість на певних аспектах робить їх предметом дослідницького інтересу представників різних галузей наукового знання. Культурна грамотність як категорія лінгводидактики має величезний потенціал, оскільки вивчення мов дозволяє розвивати знання та навички, необхідні для ефективної діяльності в монокультурних і полікультурних умовах.

Тому варто зауважити, що в лінгводидактиці культурна грамотність вже визнана результативним підходом у навчанні іноземної мови. Йдеться, передусім, про опору під час опанування певної іноземної мови на фоні знання, що охоплюють «систему світоглядних поглядів, які панують у цьому суспільстві, етичних оцінок, норми мовленнєвого та немовленнєвої поведінки й більшу частину знань, якими володіють всі члени суспільства» (Ужова, 2006, с. 62).

Проте не менш продуктивним є цей підхід під час вивчення рідної мови, як це вважав і автор концепції «культурної грамотності» Е. Гірш (Hirsh, 2002). Цікаві зауваги та рекомендації висловлює про можливості застосування цього підходу у процесі навчання української мови Н. Матвєєва. Зокрема, вона переконана, що «культурна грамотність» передбачає вивчення ширшої сукупності знань та емоцій, пов'язаних із певним колом уявлень деякої культурної спільноти. Це і особистий життєвий досвід, і традиції культури, і різноманітні естетичні та емоційні враження, які присутні в носіїв мови під час сприйняття світу» (Матвєєва, 2006, с. 170). Для формування національного світогляду є доцільним виявлення аксіологічно важливої в

загальному культурологічному відношенні лексики, безеквівалентних слів, опанування екстралінгвістичною інформацією, правильне засвоєння й розуміння яких необхідне для адекватного сприйняття феноменів національної культури (Матвеева, 2006, с. 170).

Під час визначення змісту та складових культурної грамотності варто виходити зі змісту самої культури, що може бути визначений як система ідей, цінностей та концептів і відповідних їм моделей досвіду та взаємодії (Кожемякин, 2009), що засвоюються й поділяються членами певної спільноти, суспільства.

Культурна грамотність – це складна система знань, умінь і навичок, що забезпечує адекватне сприйняття та розуміння певної інформації та слугує засобом ефективної інтеракції з представниками певної культури та в певному культурному контексті.

У складі культурної грамотності ми вважаємо доцільним виокремлення у структурі когнітивної, діяльнісної та ціннісно-світоглядної складових (рис. 1).

Рис. 1. Культурна грамотність та її складові

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Отже, варто зазначити, що культурна грамотність має значний потенціал як

лінгводидактична категорія, оскільки під час вивчення мови (як рідної, так і іноземної) дозволяє сформувати знання та навички, необхідні для ефективної діяльності і в монокультурних, і в полікультурних умовах.

Культурна грамотність – це комплексна система знань, умінь та установок, що забезпечує адекватне сприйняття й розуміння отриманої інформації, є способом ефективною взаємодії з представниками певної культури та в умовах певного культурного середовища.

Перспективою подальших наукових пошуків може стати обґрунтування теоретико-методичних засад формування культурної грамотності у вищій професійній освіті засобами вивчення мови професійного спілкування.

ЛІТЕРАТУРА

- Ансимова, О. К. (2010). «Культурная грамотность» как ключ к пониманию культуры изучаемого языка: лингводидактический аспект. *Lingua mobilis*, 3 (22), 65-71 (Ansimova, O. K. (2010). "Cultural literacy" as a key to understanding the culture of the language being studied: a linguodidactic aspect. *Lingua mobilis*, 3 (22), 65-71).
- Бондаренко, Н. (2020). Україна під «ною парасолькою грамотності». *Нова педагогічна думка*, 2(102), 55-59 (Bondarenko, N. (2020). Ukraine under the «new umbrella of literacy». *New Pedagogical Thought*, 2 (102), 55-59).
- Гончаренко, С. У. (2011). *Український педагогічний енциклопедичний словник*. Рівне: Волинські обереги (Honcharenko, S. U. (2011). *Ukrainian pedagogical encyclopedic dictionary*. Rivne: Volyn charms).
- Доценко, П. П., Юрчук, Л. А. (Ред.). (1971). *Словник української мови: [в 11 т.]. Т. 2: Г-Ж*. Київ: Наукова думка (Dotsenko, P. P., Yurchuk, L. A. (Eds.). (1971). *Dictionary of the Ukrainian language: [in 11 vols.]. Vol. 2: H – Zh*. Kyiv: Scientific opinion).
- Еранцева, М. А. (2012). Словарь культурной грамотности Хирша как отражение этнокультурной картины мира. *Гуманитарные исследования*, 4 (44), 39-45 (Erantseva, M. A. (2012). Hirsch Dictionary of Cultural Literacy as a Reflection of the Ethno-Cultural Picture of the World. *Humanitarian research*, 4 (44), 39-45).
- Кожемякин, Е. А. (2009). *Концептуально-методологическое обоснование дискурсивной формы бытия культуры* (автореф. дис. ... д-ра философ. наук: 24.00.01). Белгород (Kozhemyakin, E. A. (2009). *Conceptual and methodological substantiation of the discursive form of being of culture* (DSc thesis abstract). Belgorod).
- Максимович, О. В. (2020). Міжкультурна компетенція як предмет соціологічного теоретизування в дослідженнях соціокультурної взаємодії в умовах прикордоння. *Габітус. Спеціальні та галузеві соціології*, 12, 97-104 (Maksymovych, O. V. (2020). Intercultural competence as a subject of sociological theorizing in research of sociocultural interaction in the conditions of frontier. *Habitus. Special and Branch Sociologies*, 12, 97-104).
- Матвеева, Н. П. (2006). Компенсаторні навчальні курси як один із заходів підвищення освіти в суспільстві. *Наукові праці. Педагогіка*, 46 (33), 168-173 (Matvieieva, N. P. (2006). Compensatory training courses as one of the measures to improve education in society. *Scientific papers. Pedagogy*, 46 (33), 168-173).
- Полежаєв, Ю. Г. (2020а). Компонентна структура культурної грамотності як складник професіоналізму майбутнього фахівця. *Вісник Запорізького національного університету. Педагогічні науки*, 3(36), 103-109 (Polyezhayev, Yu. G. Component

- structure of cultural literacy as element of future specialist's professionalism. *Bulletin of Zaporizhia National University. Pedagogical Sciences*, 3 (36), 103-109).
- Полежаев, Ю. (2020б) Культурна грамотність як педагогічна категорія: наукова дискусія. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки*, 3, 98-107 (Polyezhayev, Yu. Cultural literacy as a pedagogical category: scientific discussion. *Scientific Notes of Berdiansk State Pedagogical University. Series: Pedagogical Sciences*, 3, 98-107).
- Ужова, О. А. (2006). Лингвострановедение, концепция «культурной грамотности» и словарь. *Вестник Воронежского государственного университета. Серия: Лингвистика и межкультурная коммуникация*, (1), 59-66 (Uzhova, O. A. (2006). Linguistic and regional studies, the concept of "cultural literacy" and a dictionary. *Bulletin of the Voronezh State University. Series: Linguistics and Intercultural Communication*, (1), 59-66).
- Федоренко, С. (2014а) Грамотність як комплексний педагогічний феномен у вищій освіті США. *Вища освіта України*, 3, 97-102 (Fedorenko, S. (2014a) Literacy as a complex pedagogical phenomenon in the US higher education. *Higher Education of Ukraine*, 3, 97-102).
- Федоренко, С. (2014б) Когнітивно-конативний аспект грамотності як комплексного педагогічного феномена в складі гуманітарної культури студентів у США. *Порівняльно-педагогічні студії*, 4, 43-52 (Fedorenko, S. (2014b) Cognitive-conative aspect of literacy as a complex pedagogical phenomenon in the humanities culture of students in the United States. *Comparative and Pedagogical Studies*, 4, 43-52).
- Чернов, Л. И. (2007). Лингвокультурологическая трактовка понятия «межкультурная грамотность». *Вестник Рязанского государственного университета им. С. А. Есенина*, 16, 56-67 (Chernov, L. I. (2007). Linguistic and cultural interpretation of the concept of "intercultural literacy". *Bulletin of the Ryazan State University named after S. A. Yesenina*, 16, 56-67).
- Шиян, Т. В., Айзікова, Л. В. (2017). Формування культурної грамотності студентів немовних спеціальностей засобами дисципліни «Англійська мова за професійним спрямуванням». *Молодий вчений*, 4.1, 65-68 (Shiian, T. V., Aizikova, L. V. (2017). Formation of cultural literacy of students of non-language specialties by means of the discipline «English for Professional Purposes». *Young Scientist*, 4.1, 65-68).
- Cordes, S. (2009). Broad Horizons: The Role of Multimodal Literacy in 21st Century Library. *Instruction World Library and Information Congress: 75th IFLA General Conference and Assembly "Libraries create futures: Building on cultural heritage" (23-27 August 2009, Milan, Italy)*. Retrieved from: <http://conference.ifla.org/past-wlic/2009/94-cordes-en.pdf>
- Earley, P. C., & Ang, S. (2003). *Cultural Intelligence. Individual Interactions Across Cultures*. Stanford, CA: Stanford Business Books.
- Fantini, A. (2013). Language: an essential component of intercultural communicative competence. In J. Jackson (Ed.), *The Routledge Handbook of Language and Intercultural Communication* (pp. 263-278). London & New York: Routledge.
- Hirsch, E. D., Jr. (1988). *Cultural literacy. What every American needs to know*. N. Y.: Random House.
- Hirsch, E. D., Jr. (2002). *The New Dictionary of Cultural Literacy*. (3rd ed.). Boston, N. Y.: Houghton Mifflin Company.
- Livemore, D. (2009). *Leading with Cultural Intelligence: The New Secret to Success*. N. Y.: AMACOM.
- Seelye, H. N. (1993). *Teaching culture: strategies for intercultural communication*. Lincolnwood, IL: National Textbook Co.

РЕЗЮМЕ

Полежаев Юрий. Культурная грамотность как лингводидактическая категория.

В статье обоснована культурная грамотность как категория современной лингводидактики. Уточнены ее содержание и составляющие, сопоставлены с другими семантически близкими терминологическими концептами, представленными в педагогическом и гуманитарном исследовательском дискурсе. Для реализации цели использованы общенаучные способы исследования: описательно-аналитический, систематизация и обобщение – с целью выявления состояния изучаемой проблемы и выяснения сущности ключевых понятий; сравнительный анализ, синтез, сопоставление взглядов ученых и разных подходов к пониманию понятия «культурная грамотность» и его соотношению с понятиями «межкультурная грамотность», «культурный интеллект», «межкультурная компетентность».

Ключевые слова: грамотность, компетентность, культура, культурная грамотность, лингводидактика, межкультурная грамотность, культурный интеллект, межкультурная компетентность.

SUMMARY

Polyezhayev Yuriy. Cultural literacy as a category in language education.

The article describes cultural literacy as a category of contemporary language education. Besides, it specifies the meaning and essence of the concept of cultural literacy. Finally, the author analyzes its components and compares cultural literacy with terms that have personal sense in the pedagogical and humanitarian discourse. Intensification of cross-cultural contacts in the globalized world makes cultural literacy and cultural awareness an essential feature of an educated person. Awareness of the value of cultural literacy and the need for its theoretical conceptualization is fueled by such mutually oriented vectors of development of the global world as preservation of cultural specificity and diversity and the establishment of intercultural dialogue. To achieve this goal, the author applies the following general scientific research methods: descriptive-analytical, systematization and generalization – to identify the state of the research problem and clarify the essence of critical concepts; comparative analysis, synthesis, comparison of views of scientists and different approaches to understanding the importance of the concept of “cultural literacy” and its relationship with the concepts of “intercultural literacy”, “cultural intelligence”, “intercultural competence”. Cultural literacy is a complex system of knowledge, skills and attitudes that provides adequate perception and understanding of the received information and serves as a means of effective interaction with representatives of a particular culture and in a specific cultural environment. Intercultural literacy, cultural intelligence and intercultural competence are integrative and complex concepts in which no less attention than knowledge and skills is paid to personal qualities, characteristics of thinking, abilities and readiness for the subject during intercultural interaction. Therefore, the content of these concepts, focusing on specific aspects, makes them the topic of research interest of representatives of various fields of scientific knowledge. Instead, cultural literacy has a significant potential as a category of language education. It aims at forming the knowledge and skills necessary for effective activity in both monocultural and multicultural conditions within language learning (both native and foreign). As for the further scientific research, we will substantiate theoretical and methodological foundations for forming cultural literacy in higher professional education in the framework of learning a foreign language for general and specific purposes.

Key words: literacy, competence, culture, cultural literacy, language education, intercultural literacy, cultural intelligence, intercultural competence.